

TOP LIEPĀJAS MŪZIKAS VĒSTURE

Arnolds Klotiņš
arnolaim@inbox.lv

Atslēgas vārdi: *Liepāja, mūzikas tradīcijas, mākslinieku likteņi*

Rakstā vēstīts par plašu Liepājas mūzikas vēstures pētījumu. Pirmie pētījuma rezultāti fiksēti gan zinātniskās publikācijās, gan referātos, gan kā digitāli brīvpieejas izziņas materiāli. Ir izveidota videofilma “Liepājas simfoniskais orķestris — ceļš mūzikā”. Pētījuma lauks ir plašs un līdz šim neaptverts, un darbs turpinās.

Mūzikas norišu ziņā konkurentes Rīgai no senseniem laikiem bijušas Jelgava un Liepāja. Otrajā pasaules karā nopostīta, Jelgava kļuva par muzikālās Rīgas satelītpilsētu, taču arī Liepāja ar neatlaidīgām pūlēm atjaunoja savu mūzikas pilsētas slavu. Tāpēc šīs piejūras pērles bagātā mūzikas vēsture sen gaidījusi patstāvīgu izpēti.

Tagad to ar visai nopietnu pieeju sākušas divas liepājnieces — Kurzemes Humanitārā institūta pētniece, Liepājas Universitātes docētāja Vēsma Lēvalde un šīs universitātes profesore Ilze Valce. Pats sākums bijis pieticīgs — fonds *Uniting History* piedāvājis apzināt Liepājas mūziķu likteņus Otrajā pasaules karā, noslēgts arī atbilstošs Liepājas Universitātes un minētā fonda īslaicīga projekta līgums. Taču pētnieces sapratušas, ka nepilnīgi apzinātā Liepājas atskaņotājmākslas pagātne un daudzo tās dalībnieku dzīve prasa pilnīgu pilsētas mūzikas vēstures izpēti un 2020. gadā sākušas šo apjomīgo darbu no nulles, savstarpēji sadalot izpētes periodu uz pusēm — pirms Otrā pasaules kara un pēc tā.

Darbs ir ievirzīts plašā gultnē — visu agrāk publicēto Liepājas mūzikas pagātnes faktu pārbaude un trūkstošo izpēte pēc arhīvu materiāliem ar mūzikas pagātnei saistīto vietu apzināšana, ieskaitot vizualizāciju,

fotomateriālu krājuma veidošana, mūziķu biogrāfiju sastādīšana un koriģēšana pēc dokumentāli apstiprinātiem avotiem, preses materiālu un dokumentu sistematizēšana un analīze.

Līdzšinējie darba rezultāti fiksēti gan zinātniskās publikācijās, gan referātos, gan kā digitāli brīvpieejas izziņas materiāli. Tie ir zinātniskos krājumos jau izdotie V. Lēvaldes raksti par Liepājas operas personībām, par Otrā pasaules kara ietekmi mūziķu likteņos, ieskaitot represiju un holokausta upurus. Videoformātā pieejami I. Valces raksti un referāti par Liepājas operas un simfoniskā orķestra, daļēji arī par mūzikas skolas darbību — atsevišķi pa 20. gadsimta desmitgādēm. Vērtīgas ir brīvpieejas video prezentācijas par simfonisko orķestri Liepājas pagātnē ar jaunatklātiem un komentētiem attēliem, kā arī pētījumā skarto personu pāri par 50 biogrāfijas. Pētnieces nav aizmirsušas izpētes materiāla populārzinātniskas publicēšanas formas — ir izveidota videofilma “Liepājas simfoniskais orķestris — ceļš mūzikā”, kas saistoši un komentēti parāda orķestra mūziku Liepājā no pirmsākumiem līdz pat norisēm koncertzālē “Lielais dzintars”.

Energiski iesāktais Liepājas mūzikas vēstures fundamentālais pētījums noteikti turpināms. Darbs, kas līdz šim norisējis

1. att. Jānis Birnis (1914–1941) — obojists, spēlējis Liepājas Filharmonijas orķestrī (1938, 1939), Latvijas Valsts konservatorijas absolvents (1940), mācījis Latvijas Valsts konservatorijas H. Stāmura obojas klasē. No 1940. gada bija Radio simfoniskā orķestra otrais obojists. 1941. g. 6. apr. arestēts, 23. apr. apsūdzēts par kontrevolucionāras organizācijas vadīšanu ar mērķi gāzt padomju varu. 1941. g. 10. okt. Čkalovas apgabaltiesa notiesā ar augstāko soda mēru — nošaušanu. Sods izpildīts 1941. g. 19. dec. (NVA LVA 1986 f., 1. apr. 9421 l., trīs sējumi — krimināllieta (1. un 2.), uzraudzības lieta.)
Foto no lietas materiāliem

2. att. Skats no J. Kalniņa operas “Ugunī” iestudējuma Liepājas pilsētas drāmas un operas teātrī (1937). Horsta madāma — Ida Blūmenfelde (vēlāk Irīda [Bulanova] Jansone), Alders — Mārtiņš Blūms. Liepājas teātra arhīva foto

uz atsevišķu projektu un iniciatīvu pamata, turpmāk būtu jāvirza kā apvienots, vienots projekts. Tas noteikti prasīs arī papildspēkus, lai līdztekus operai, simfoniskajai mūzikai un mūziķu dzīves izpētei iekļautu arī bagātīgo Liepājas koru dzīves vēsturisko panorāmu, vēl arī citus mūzikas veidus un žanrus. Lidz šim paveiktais pētījumu ir pie-

tuvinājis ikvienas zinātniskas izpētes pagrieziena brīdi, kad dominējošo faktoloģisko pieeju nomaina un papildina dziļāka analītiska ievirze, — arī šajā gadījumā norišu dziļāko cēloņu un kontekstu analīze prasīs pētnieciskās domas intensīvu darbību.

Lai šis rindas būtu iedrošinājums neatlaidīgam darba turpinājumam!

3. att. Latvijas Mūziķu biedrības Liepājas nodaļas simfoniskā orķestra pirmais koncerts 1924. g. 28. sept. Kūrmājas zālē. Koncerts veltīts Bēthovena un Vāgnera daiļradei. No attēlā redzamajiem 44 mūziķiem apzināti 42 mūziķu biogrāfiskie dati. LVA 489. f., 2. apr., 2. l., 2. lp.

Rakstiski publicētie materiāli:

1. Lēvalde V. *Opera Liepājā — personības un likteņi. Piemares ļaudis un likteņi.* LiepU, 2019, 279.–294. lpp.
  2. Lēvalde V. *Atskaņotājmākslas attīstība Liepājā un Otrā pasaules kara ietekme uz mūziķu likteņiem. Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā.* LiepU, 2021, (EBSCO), 338.–351. lpp. <https://dom.lndb.lv/data/obj/898034.html>
- Videoformātā publicētie materiāli (publicēti kā brīvpieejas izziņas materiāli):
3. Lēvalde V., Valce I. Liepājas kultūras akvareļis. Ceļš mūzikā līdz “Lielajam

dzintaram”. <https://www.youtube.com/watch?v=AdYKcQaAoCQ:->

4. Lēvalde V., Valce I. Liepājas simfoniskais orķestris — ceļš mūzikā. <https://www.youtube.com/watch?v=srtIroFOAvk>
5. Valce I. Simfoniskās mūzikas žanra attīstība Liepājā 20. gs. 70.–80. gados. Referāts starptautiskajā konferencē “Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā 2021”. <https://literatura.liepu.lv/video/45/simfoniskas-muzikas-zanra-attistiba-liepaja-20-gadsimta-7080-gados#video-title>

Par autoru

Dr. art. Arnolds Klotiņš muzikologs. Latvijas mūzikas vēstures, mūsdienu mūzikas socioloģijas un estētikas pētnieks.

About the Author

Dr. art. Arnolds Klotiņš is a musicologist, researcher of Latvian music history, and of the sociology and aesthetics of modern music.

LIEPĀJA'S MUSIC HISTORY IS FORMING

Arnolds Klotiņš

arnolaim@inbox.lv

Summary

Keywords: *Liepāja, music traditions, artists' destinies*

The article reports a broad study of Liepāja's music history. The first results of the study are recorded in both scientific publications and reports, as well as digital free-access information materials. A video film, "Liepāja Symphony Orchestra — Road to Music", has been created. The field of study is extensive and still not covered, and the work is going on.